

De datering van het "Kort Ontwerp" vormt een probleem. Aangezien Groen het eigenlijke opstel voorzien heeft van een exacte datering (19 december 1825), kunnen wij er vrij zeker van zijn dat het *schema* in de loop van december 1825 vervaardigd is en het z.g. "Kort Ontwerp" in het begin van 1826. Analyse van de inhoud der *Bedenkingen* leert immers dat de volgorde van het *schema* getrouw gevolgd wordt. Het z.g. "Kort Ontwerp" is een tamelijk vrije compositie, die moeilijk als tussenfase opgevat kan worden en in dat geval dus ook niet voor kort ontwerp van het omvangrijkste stuk kan doorgaan. Waarschijnlijker lijkt het ons dat Groen na de ontvangst van de (hierna te bespreken) kritische kanttekeningen bij de *Bedenkingen* getracht heeft een bekorting en verbetering aan te brengen.

De door Groen aangebrachte datering (1826) zou uiteraard ook op een vergissing of slordigheid kunnen berusten. Als dat zo is zou het kort ontwerp met meer recht die naam kunnen dragen dan wanneer het het resultaat zou zijn van een retractatio.

Zeker is slechts dat het stuk omstreeks 19 december 1825 ontstaan is. Nauwkeurige vergelijking van de drie stukken en nadere bestudering van bovengenoemde kanttekeningen is alsnog noodzakelijk. Het *schema* zou gedrukt ongeveer twee bladzijden beslaan. Het ziet eruit als het hulpmiddel van een predikant die zijn preek niet uitschrijft, maar aan de hand van tevoren genoteerde punten voordraagt. Ook het *schema* heeft uiteraard belang met het oog op onzekerheden in de tekst van de beide meer uitvoerige stukken.

22

KAPPEYNE'S CRITIEK

Behalve de hiervoor sub 3 door Gerretson genoemde aantekeningen (voornamelijk excerpten uit allerlei contemporaine geschriften over Griekenland en Turkije) in Groens hand vinden wij midden tussen de vellen van het ms. van het *schema* nog een aantal moeilijk leesbare aantekeningen in een andere hand. Het zijn kritische kanttekeningen, die een anonymus op aparte vellen bij Groens (uitvoerigste) ms. gemaakt heeft. Tazelaar heeft reeds in 1925⁵ uiteengezet, dat Groen zijn eerste proeven van bekwaamheid aan zijn vader en aan zijn klassieke leermeester Johannes Kappeyne van de

5. Tazelaar, *a.w.* 208.